

5. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19/conv#Text>.

6. Про внесення зміни до категорій об'єктів державної форми власності та сфер державного регулювання, які підлягають охороні органами поліції охорони на договірних засадах : постанова Кабінету Міністрів України від 22 грудня 2023 р. № 1364. URL : <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennia-zminy-do-katehorii-objektiv-derzhav-a1364>.

7. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>.

8. Про заходи щодо зміцнення правопорядку і посилення взаємодії місцевих органів виконавчої влади та правоохоронних органів : Указ Президента України від 15.12.2006 № 1087/2006. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1087/2006>.

УДК 351.74:342.77

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/400-403

Руслан ВАЛЄЄВ

доцент кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ,
кандидат педагогічних наук

РОЛЬ ПОЛІЦІЇ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Нинішнє покоління дітей є запорукою успішного розвитку нашого суспільства в майбутньому. В умовах військової агресії необхідно зберегти їхнє фізичне та психічне здоров'я. Усвідомлення цього факту зумовило впровадження концепції безпечного освітнього середовища та низку наукових досліджень щодо відповідних факторів. Зокрема, Г. Васянович, К. Варивода, Н. Тарасенко у своїх розвідках визначили педагогічні умови безпечного освітнього середовища, роль педагогів у ньому та особливості їхньої підготовки. В. Бутенко та Н. Волкова дослідили відповідний досвід США та Канади, а Т. Собченко, О. Кін, В. Ворожбіт-Горбатюк вивчили певні напрями створення безпечного освітнього середовища у закладах освіти в умовах воєнного стану [1].

Мета цієї роботи – стисло дослідити раніше невивчений аспект: узагальнення ролі поліції в контексті забезпечення безпечного освітнього середовища у закладі освіти в умовах воєнного стану.

У цілому безпечне освітнє середовище визначається як сукупність умов у закладі освіти, що унеможливають заподіяння учасникам освітнього процесу фізичної, майнової та/або моральної шкоди, зокрема внаслідок недотримання вимог санітарних, протипожежних та/або будівельних норм і правил, законодавства щодо кібербезпеки, захисту персональних даних, безпечності та якості харчових продуктів, шляхом фізичного та/або психологічного насильства, експлуатації, дискримінації за будь-якою ознакою, приниження честі, гідності, ділової репутації (зокрема, шляхом булінгу чи поширення неправдивих відомостей тощо), пропаганди та/або агітації, у тому числі з використанням кіберпростору, а також що унеможливають вживання на території та в приміщеннях закладу освіти алкогольних напоїв, тютюнових виробів, наркотичних засобів, психотропних речовин [2].

Суб'єктами, відповідальними за створення безпечного освітнього середовища, є засновник закладу освіти (наприклад, «для започаткування та проведення освітньої діяльності комунального ліцею засновник має забезпечити відповідність такого закладу освіти вимогам, що визначені цим Законом, положенням про ліцей та ліцензійними умовами, у тому числі щодо ... створення безпечного ... освітнього середовища» [2]) та керівник закладу загальної середньої освіти, який згідно з ч. 4 ст. 38 профільного закону зобов'язаний створювати в закладі загальної середньої освіти безпечне освітнє середовище.

Концепція безпеки закладів освіти схвалена розпорядженням Уряду від 07 квітня 2023 р. № 301-р, вона слушно акцентує, що питання безпеки закладів освіти та забезпечення рівних, належних і безпечних умов здобуття освіти та організації безпечного освітнього

середовища є особливо актуальним у зв'язку з військовою агресією російської федерації щодо України. Серед факторів, які спричиняють низький рівень безпеки закладів освіти та організації безпечного освітнього середовища в Україні, названа відсутність встановленого порядку організації охорони закладів освіти, зокрема із залученням органів поліції охорони. Такий порядок має передбачати встановлення комплексу тривожної сигналізації з підключенням до пунктів централізованого спостереження та реагування. Серед негативних чинників також названа відсутність належної організації пропускового режиму в закладах освіти (огорожі, стаціонарних металодетекторів, системи контролю доступу), відсутність в окремих закладах освіти систем зовнішнього та внутрішнього відеоспостереження, недостатній рівень охоплення закладів освіти превентивними поліцейськими послугами, спрямованими на запобігання та попередження вчинення правопорушень [3].

З метою усунення цих чинників концепція визначила таке завдання, як «забезпечення в установленому порядку охорони закладів освіти із залученням поліції охорони, встановлення у закладах освіти комплексу тривожної сигналізації з підключенням до пунктів централізованого спостереження та реагування, встановлення стаціонарних металодетекторів, облаштування необхідних огорож та здійснення інших інфраструктурних заходів щодо організації безпеки закладів освіти» [3] (виконавцями заходу визначено Національну поліцію, обласні та Київську міську державні (військові) адміністрації, засновників закладів освіти (за згодою)), «посилення поліцейської присутності у закладах освіти з наданням ефективних поліцейських послуг щодо недопущення вчинення правопорушень учасниками освітнього процесу та стосовно них» [3] (виконавцями заходу визначено Національну поліцію, засновників закладів освіти (за згодою)).

На виконання відповідних заходів у січні поточного року у 402 закладах освіти стартував проєкт «Служба освітньої безпеки» (далі – СОБ), мета якого – захистити дітей у школах в умовах повномасштабної війни та створити безпечне середовище після війни [4]. На першому етапі короткочасове навчання пройшли поліцейські різних підрозділів, які нести службу у закладах освіти тимчасово, «поки майбутні офіцери Служби освітньої безпеки після оголошення конкурсу проходилимуть відбір, навчання та підготовку» [4].

На сайті Кабінету Міністрів України визначено чотири основні сфери повноважень відповідних поліцейських: 1) пропусковий режим (в багатьох школах встановлюватимуть спецрамки та металошукачі), 2) комунікація з екстремними службами, у тому числі виклик поліції, 3) особисте реагування на правопорушення, 4) комунікація з дітьми у навчальному закладі, зокрема про загрозу вибухонебезпечних та будь-яких невідомих предметів, з якими дитина може стикнутися.

Згідно з рекомендованою Національною поліцією посадовою інструкцією поліцейського щодо виконання завдань в межах проєкту «Служба освітньої безпеки» офіцер СОБ відповідає за забезпечення безпечного середовища у закладі освіти. До компетенції офіцера СОБ входить ужиття комплексу безпекових заходів, спрямованих на забезпечення безпеки в закладі освіти, запобігання та припинення правопорушень стосовно учасників освітнього процесу, взаємодію з ними з цих питань.

Основними завданнями та повноваженнями уповноважених поліцейських (офіцерів СОБ) є:

1. Забезпечення пропускового режиму, з використанням наявних охоронних засобів, недопущення сторонніх осіб на територію закладу освіти;
2. Огляд приміщення закладу освіти та прилеглої території на предмет наявності підозрілих предметів/речовин;
3. Припинення правопорушень на території закладу освіти;
4. Проведення профілактичних заходів з учасниками освітнього процесу;
5. Участь та сприяння проведенню практичним тренувальним діям за сигналом «Повітряна тривога»;
6. Проведення евакуації, вжиття заходів у разі нападу або ризику нападу на заклад освіти, а також виявлення вибухонебезпечних чи підозрілих предметів;
7. Інформування про надзвичайні події, правопорушення;
8. Надання пропозицій керівництву закладу;
9. Участь в забезпеченні безпеки під час масових заходів;
10. Невідкладне інформування ДСНС про виявлення пожеж та інших надзвичайних ситуацій.

Концепція також визначила певні заходи щодо дій у разі виникнення небезпечних ситуацій. Зокрема, концепцією визначені завдання «запровадження системи раннього

попередження та евакуації учасників освітнього процесу в разі нападу, ризику нападу на заклад освіти або іншої небезпеки», а також «впровадження алгоритму дій у разі виникнення небезпечних ситуацій, виявлення вибухонебезпечних та інших підозрілих предметів у закладі освіти» [3]. З метою реалізації цих завдань міністерство внутрішніх справ України спільно з міністерством освіти і науки України розробили Порядок раннього попередження та евакуації учасників освітнього процесу в разі нападу або ризику нападу на заклад освіти, який містить як додаток паспорт безпеки закладу освіти [5].

Паспорт безпеки закладу освіти – накопичувальний довідково-інформаційний документ, що відображає актуальний стан забезпечення безпеки у закладі освіти та охоплює первинну інформацію про заклад освіти, негативні явища у його освітньому середовищі, фактори, що їх обумовлюють чи можуть обумовити їх виникнення, а також відомості про динаміку змін з цього питання. Цей паспорт має бути сформованим напередодні початку навчального року командами планування безпеки та відповідальними за безпеку освітнього середовища. Джерелами інформації для заповнення безпекового паспорта закладу освіти можуть бути: проведені фахівцями акти обстежень території закладу та прилеглої найближчої дорожньої інфраструктури; документація, зокрема звіти, висновки, акти, протоколи, довідки, доповідні записки, плани, службові листи; результати опитування чи анкетування учасників освітнього процесу тощо.

Фактично запровадженням паспортів безпеки закладу освіти розпочато оновлення функціонування інституту безпекового аудиту в системі освіти. Під час організації короткочасового навчання поліцейських, залучених до вищезгаданого проєкту «Служба освітньої безпеки», здійснено вибіркового моніторингу стану освітньої безпеки в окремих закладах середньої освіти Дніпропетровської області. Встановлено, що послуги фізичної охорони школам, як правило, не надаються, проте майже всі школи обладнані кнопкою тривожної сигналізації зі сповіщенням на централізований пульт охорони приватної охоронної структури (кнопки встановлено переважно у кабінеті директора та у шкільного адміністратора). Запасних виходів у кожній школі від 8 до 12, які закриті зсередини.

Багато шкіл були обладнані системами автоматизованої організації пропускового режиму за допомогою перепусток учасників освітнього процесу, але з початком масштабної військової агресії ці системи було законсервовано, оскільки вони ускладнювали процес евакуації учасників під час оголошення повітряної тривоги. Зазначимо, що при оголошенні повітряної тривоги освітній процес можливо підтримувати за допомогою інформаційних технологій [6].

Також у закладах повної середньої освіти встановлено протипожежну сигналізацію, в деяких закладах встановлені датчики руху. Сигналізацію виключає приблизно о 07:00 та включає після завершення занять шкільний адміністратор. Він також веде відеоспостереження за допомогою моніторів та камер (у школах встановлено в середньому 8–12 камер відеоспостереження та 2–3 монітори).

Поліцейських – учасників проєкту на цей час забезпечено переносними металодетекторами (концепція безпеки закладів освіти, нагадаємо, наполягає на облаштуванні відповідним стаціонарним обладнанням).

Таким чином, суб'єктами, відповідальними за створення безпечного освітнього середовища, є засновник та керівник закладу освіти. Схвалена Урядом Концепція безпеки закладів освіти передбачила посилення поліцейської присутності у закладах освіти з наданням ефективних поліцейських послуг. На її виконання реалізується проєкт «Служба освітньої безпеки». Залучені до проєкту поліцейські відповідають за забезпечення безпечного середовища у закладі освіти.

До компетенції офіцера СОБ входить ужиття комплексу безпекових заходів, зокрема: 1) забезпечення пропускового режиму; 2) безпековий аудит приміщень та території закладу; 3) припинення правопорушень на території закладу освіти; 4) проведення профілактичних заходів з учасниками освітнього процесу; 5) проведення евакуації, вжиття заходів у разі нападу або ризику нападу на заклад освіти, а також виявлення вибухонебезпечних чи підозрілих предметів; 6) комунікація з екстреними службами.

1. Собченко Т. М., Кін О. М., Ворожбіт-Горбатюк В. В. Створення безпечного освітнього середовища у закладах освіти в умовах воєнного стану. *Новий колегіум*. 2023. № 3 (111). С. 39–42.

2. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16 січня 2020 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#top>.

3. Про схвалення Концепції безпеки закладів освіти: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 07 квітня 2023 р. № 301-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/301-2023-p#Text>.

4. У 400 закладах освіти з'явиться поліцейська варта безпеки. *Урядовий портал*. URL : <https://www.kmu.gov.ua/news/u-400-zakladakh-osvity-ziavytsia-politseiska-varta-bezpeky>.

5. Про затвердження Порядку раннього попередження та евакуації учасників освітнього процесу в разі нападу або ризику нападу на заклад освіти : наказ МВС України та МОН України від 18.08.2023 № 685/1013. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1583-23>.

6. Валєєв Р. Г. Використання технологій інтерактивного квесту під час переривання навчальних занять у зв'язку з оголошенням повітряної тривоги. *Освіта під час війни: розвиток інформаційно-аналітичного забезпечення, цифрова трансформація, євроінтеграція : зб. тез доп. V Міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Київ, 26 жовт. 2023 р.). Київ : ДНУ «Інститут освітньої аналітики», 2023. С. 37–41.

УДК 342.951:352.07

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/403-404

Ірина ДЗЮБА

заступник директора ННІ права
та інноваційної освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

Управління будь-якою ланкою державного або громадського апарату потребує розробки та впровадження дієвого механізму адміністративно-правового регулювання відповідних суспільних відносин у державі, особливо у період воєнного стану.

Як зазначає В. Колпаков [1], «немає такої сфери державного або суспільного життя, якої б не зачіпали питання адміністративно-правового регулювання». Це стосується і територіальних громад в Україні, управління діяльністю публічних органів яких також потребує упорядкування засобами адміністративного права.

Правове регулювання суспільних відносин у період воєнного стану є потужним та важливим засобом впливу держави на суспільні процеси, поведінку та діяльність громадян. Особливого значення набуває регулювання відносин, в які держава безпосередньо не втручається. Такими є відносини в системі органів місцевого самоврядування, що постає як право самостійно та під свою відповідальність вирішувати важливі питання місцевого значення.

Щодо визначення насамперед поняття адміністративно-правового регулювання діяльності територіальних громад в Україні, закладення необхідного наукового підґрунтя дає змогу вдосконалити процес нормотворчості та правозастосування у сфері публічного адміністрування діяльності таких громад в Україні.

На думку А. Куліша [2], «правове регулювання – це здійснюваний в інтересах суспільства за допомогою норм права вплив на поведінку учасників суспільних відносин з метою встановлення й упорядкування останніх». Близьким до вищенаведеного поняття є визначення, що наводить О. Мельник [3], який вважає, що правове регулювання – це здійснюваний усією системою юридичних засобів державно-владний вплив на суспільні відносини з метою їх упорядкування, закріплення та розвитку.

Щодо адміністративно-правового регулювання, то воно є юридичним засобом формалізації та реалізації державної політики у державі. Це важливий і потужний інструмент впливу на суспільні відносини, за допомогою якого політика української держави набуває чітких обрисів і додає послідовності втілення у життя. Такий інструмент має визначені функції, обумовлені як загальною роллю права в політичному житті, так і конкретними цілями державної політики.

Одним із важливих елементів для розуміння сутності й поняття адміністративно-правового регулювання є вплив на суспільні відносини, а саме виконавчо-розрапорядчий аспект діяльності як органів державної влади, так і органів місцевого самоврядування. З точки зору теорії адміністративного права органи виконавчої влади здійснюють державно-